

Framgångsfaktorer för ökad delaktighet och inflytande hos unga i Mora kommun

Aktivitet under nationaldagsfirandet 2010

I Mora pågår sedan 2001 en strukturerad och kunskapsbaserad ungdomspolitik. I en nära dialog mellan tjänstemän och förtroendevalda skapades sedan Moras ungdomspolitiska program. Mora blev 2010 vald av ungdomsstyrelsen till årets ungdomskommun.

De valdes ut för att ”de har hittat enkla men effektiva metoder som gör stor skillnad för kommunens unga, metoder som är lätta att förstå och ta efter”. Under åren så har många svenska kommuner besökt Mora för att ta del av metoderna och resultaten.

Denna idéskrift är ett av resultaten från en extern utvärdering¹ som gjordes av ungdomssamordnarens verksamhet och det ungdomspolitiska programmet i Mora kommun.

Syftet med idéskriften är att förenkla kommunikationen av kärnresultatet i utvärderingen och att lyfta fram det som är unikt i kommunens arbete med ungdomar.

Denna skrift skall vara lätt att ta till sig, vara lätt att sprida och att ta del av samt kunna inspirera andra till framgång när det gäller utveckling av ungdomsverksamheten.

Källförteckning:

Bilderna på intervjupersonerna är från kommunens arkiv och personernas egna bildarkiv.

Samtalsledare och gruppleddare under demokratidagen 2014

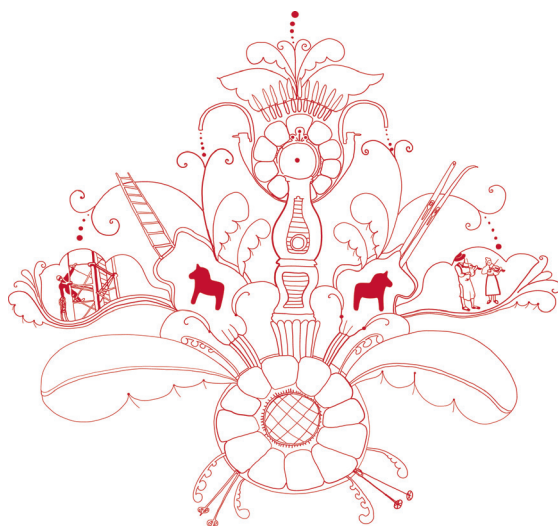
¹Slutrapport från utvärderingen av ungdomsprogrammet i Mora Kommun, juli 2015, Skandinavisk Samhällsanalys

²Ungdomspolitiskt program, reviderat 2011-01-10, Mora kommun

Det ungdomspolitiska programmet uttrycker Mora kommuns övergripande politiska vilja när det gäller barn och ungdomar. Barn- och ungdomspolitik är inte ett avgränsat politiskt fack utan det arbetet ska finnas med som en aspekt inom kommunens alla politikområden. Unga är medborgare som i hög grad rör sig mellan kommunens olika ansvarsområden. En samverkan utifrån en helhetssyn på unga mellan kommunens nämnder, förvaltningar och unga är därför en förutsättning för att målet med programmet ska nås. För att barn och ungdomar ska kunna vara delaktiga och påverka samhällsutvecklingen är dialogen med politiker och förståelsen för den demokratiska processen viktig.

Målen för det ungdomspolitiska programmet i Mora är att:

- Alla barn och ungdomar ska ha likvärdiga villkor oavsett sociala, ekonomiska och andra förhållanden.
 - Vuxensamhället ska ta tillvara den kraft och de idéer som barn och ungdomar har.
 - Barn och ungdomar ska ha inflytande över sin vardag.
 - Barn och ungdomar ska ha inflytande över samhällsutvecklingen.
 - Ungdomars förslag skall beaktas i de politiska beslut som fattas i kommunen.
- Man kan se dessa mål som länkar i en process, där det underliggande temat är att skapa (goda och) likvärdiga villkor för barn och ungdomar. Genom att ta tillvara på den kraft och de idéer som barn och unga har så kan de få inflytande över både sin vardag och över samhällsutvecklingen. Genom att ungdomars förslag beaktas i de politiska beslut som fattas i kommunen, så blir även ungdomars inflytande något handfast och på ”riktigt”.

-Demokratidag och elevrådsdag

Barn och ungdomar i Mora har tillgång till två stora forum för inflytande, Demokratidag och Elevrådsdag. Demokratidagen genomförs årligen och vänder sig till elever i åldern 9-19 år. Demokratidagen genomförs som gruppdiskussioner kring de ungas upplevda behov, som sedan sammanställs till en rapport/handlingsplan som skickas till kommunens olika nämnder för beredning. Efter varje Demokratidag genomförs även ett uppföljningsmöte som kallas "Hörring". Under en Hörring tränger deltagarna djupare in i handlingsplanen som arbetades fram under Demokratidagen. Det finns också möjlighet för deltagarna att "annonsera" nya aktuella frågor. Ansvariga tjänstemän presenterar där vilka politiska beslut som tagits, vad som redan genomförts, vad som kommer att ske längre fram och varför vissa frågor inte kommer att behandlas. Det som förväntas av eleverna är att återrapportera den information de fick av tjänstemännen under dagen till elevrådet på sin skola. Därefter ska representanten för respektive klass vidarebefordra informationen till sina kamrater. På så vis är det tänkt att samtliga elever får en återkoppling av vad som skett med de synpunkter, förslag och idéer som fördes fram under Demokratidagen.

Elevrådsdag arrangeras när det är större specifika frågor som ska diskuteras, som t.ex. kollektivtrafik och stadsplanering. Det ger en möjlighet för samtliga ungdomar i årskurserna 7-9 och på gymnasiet att lämna sina synpunkter, önskemål och behov.

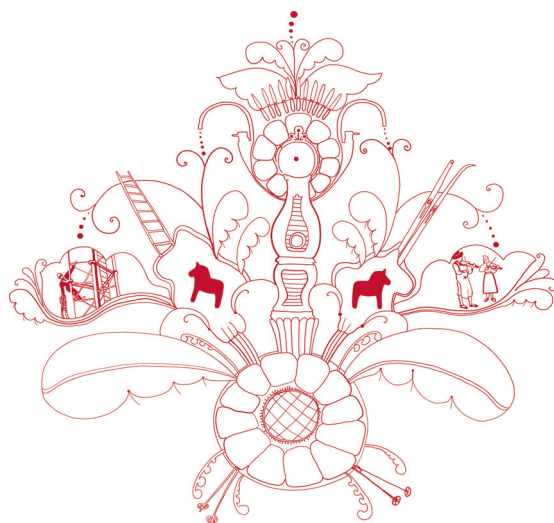
-Mora ungdomsråd

Mora ungdomsråd bildades 2001 och är sedan 2006 en ideell förening. Mora Ungdomsråd är en politiskt obunden ideell förening i Mora kommun för ungdomar i åldrarna 13 till 25 år.

Syftet med Mora ungdomsråd är bland annat att vara en samlingspunkt för ungdomars frågor och åsikter och en hjälp att komma till tals med beslutsfattare.

Ungdomsrådets medlemmar fungerar som gruppleddare i samband med demokrati-dagarna. Mora Ungdomsråd arbetar aktivt tillsammans med Rosa Husets ungdomsombud och kommunens ungdomssamordnare där ungdomarnas egna visioner och arbetssätt är satta i fokus. En av ungdomsrådets största frågor och även största framgångar är det ungdomskulturhus (Rosa Huset) som skapats i Mora.

-Rosa Huset

Under 2011 invigde kommunen ” Rosa Huset”, ett kulturhusprojekt för ungdomar som länge hade stått högt på deras önskelista av viktiga åtgärder. Rosa Huset kan ses som ett synbart resultat på att påverkan och ett aktivt demokratiarbete lönar sig. Rosa Huset bygger på ungas delaktighet och inflytande. Här kan de unga själva driva projekt och kurser inom sina egna intresseområden och påverka aktiviteternas upplägg tillsammans med husets ”coacher”.

-Projektmedel

Det finns projektmedel att söka för ungdomar som ensam eller i grupp vill genomföra en idé i Mora. Man skall vara mellan 13-20 år gammal för att kunna söka bidraget.

Arrangemanget skall i någon form vända sig till andra unga och genomföras i Mora. Genom dessa medel kan man skapa något kul för unga i Mora, t.ex. arrangera workshops, sätt upp en föreställning eller gör en film.

-LUPP-enkäten

Bättre kännedom om ungas levnadssituation är många gånger nyckeln till en framgångsrik kommunal ungdomspolitik. Därför har Mora kommun beslutat att genomföra LUPP (lokal uppföljning av ungdomspolitiken) vart tredje år i årskurserna 7-9 och på gymnasiet. LUPP har utvecklats av Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällefrågor (tidigare Ungdomsstyrelsen) i samråd med kommunrepresentanter och forskare för att kommuner på ett enkelt sätt ska kunna ta reda på hur ungas situation ser ut lokalt och utveckla en effektiv ungdomspolitik som bygger på samarbete mellan olika sektorer.

Förnamn: Caroline

Efternamn: Smitmanis Smids

Yrke: Kulturchef Mora Kommun

Ålder: 46 år

”Mötet med ungdomarna är inspirerande, och jag känner ett gott hopp om framtiden. Det är fina barn och unga, mycket kunniga och seriösa. Upplyftande. Jag tycker att det är rörande att se deras engagemang och att de bryr sig om varandra.”

Caroline Smitmanis Smids, kulturchef Mora Kommun, 46 år. Hon är ytterst ansvarig för de förslag som skall upp till beslut i kulturnämnden och föredragande i Kommunstyrelsen. Caroline bor med sin familj i Bonäs, en liten by med cirka 500 personer som ligger 10 km utanför Mora. Hon gillar att motionera, och det blir både skidåkning och löpning förutom arbetet med trädgården och renovering av huset.

”Mötet med ungdomarna är inspirerande, och jag känner ett gott hopp om framtiden. Det är fina barn och unga, mycket kunniga och seriösa. Upplyftande. Jag tycker att det är rörande att se deras engagemang och att de bryr sig om varandra.

”Den största effekten av ungdomsprogrammet är att vi förstår att det är viktigt att jobba med inflytande med ungdomarna. Vi har kunnat utveckla vårt arbete med inflytande för unga. Tyvärr så är det ofta långa processer, vilket gör att det kan vara svårt att se effekten på kort sikt.”

”En styrka med vårt ungdomsprogram är att vi har haft en utpekad person som hållit i arbetet, vår ungdomssamordnare. Vårt arbete måste baseras på dagens behov hos de unga, och vi måste förstå hur de unga vill delta och föra dialog. Frågan är hur vi går vidare?”

Förnamn: Sara

Efternamn: Sjöberg

Yrke: Styrelsemedlem i Mora ungdomsråd 2002-2006, det sista året som ordförande.

Ålder: 27 år

”Man lär sig mycket om kommunal utveckling och samverkan, man lär sig ansvar. Arbetet har gett mig mycket erfarenhet, och har format mig som människa.”

Sara är 27 år och bor i Våmhus i Mora, tillsammans med sina föräldrar. Hon är engagerad i Våmhus gammelgård, och har bland annat drivit ett renoveringsprojekt med bygdegemedel. Sara tränar mycket, och har ett aktivt friluftsliv.

Sara arbetar som fastighetsförvaltare i Mora, deltid. Hon har tidigare studerat på Högskolan Gotland, på föremålsantikvariskapprogrammet (kulturvård). Sara vill kunna bo kvar i Mora, och hoppas att hon kan hitta ett jobb här som passar hennes utbildning. Hon har alltid varit engagerad i kommunens och näringslivets utveckling, och vill gärna arbeta mer politiskt i framtiden.

”Man lär sig mycket om kommunal utveckling och samverkan, man lär sig ansvar. Arbetet har gett mig mycket erfarenhet, och har format mig som människa.

Ungdomsprogrammet har skapat en miljö där man kan låta ungdomar växa och ge unga verktyg att utvecklas. Arbetet skapar ett ökat engagemang i kommunen, och för politiken.

Vi har haft en eldsjäl som drivit på utvecklingen i kommunen, genom ungdomsamordnaren Åke. Ungdomssamordnaren har lyft fram de ungas behov, och har kunnat beskriva behovet på ett sätt som både tjänstemän och förtroendevalda kan förstå.”

”Det behövs ett ökat utbyte mellan ungdomar och politiker. Vi måste låta ungdomar ha en jämställd plats i samtalet. Det är viktigt med återkoppling kring besluten, så att de unga kan se sin roll i arbetet och sin roll i samhället. Några viktiga samhällsfrågor för unga är tillgången på bra bostäder för unga, och frågan om vilka utbildningar som behövs för att få jobb på framtidens arbetsmarknad.”

Förnamn: Peter

Efternamn: Helander

Yrke: Ordförande i kommunfullmäktige i Mora (c)

Ålder: 53 år

”Vi äger detta tillsammans, och formar framtiden tillsammans. I vårt arbete behövs en smidighet och en flexibilitet, och förmågan att fånga upp intentionen i de ungas förslag.”

Intervju med Peter Helander (c), ordförande i kommunfullmäktige i Mora Peter var kommunalråd (KS ordförande) i Mora under 2006-2010), och sedan kommunalråd 2010-2012, samt har varit med i fullmäktige hela tiden.

Under 2007-2015 var Peter med i demokratiberedningen inom SKL som vice ordförande. Peter bor strax utanför Mora, i en gammal bondgård tillsammans med sin fru och fyra barn. På fritiden åker han skidor, cyklar, umgås med familjen och sitter med i styrelsen för Zorn-samlingarna med byggnader och museum i Mora.

”Mitt politiska intresse började med att jag skriv några artiklar i tidningen, då jag var mycket intresserad av skolfrågorna och kring bevarandet av byskolorna.

Demokrati och inflytandefrågor är även en viktig fråga för mig.”

”Jag har förstått betydelsen av ett äkta engagemang, för att få till en verkstad.

De skall känna att det är på riktigt, att de kan påverka. Det gäller alla samhällsfrågor. Ungdomarna är våra ambassadörer för programmet. Vi äger detta tillsammans, och formar framtiden tillsammans. I vårt arbete behövs en smidighet och en flexibilitet, och förmågan att fånga upp intentionen i de ungas förslag.”

”Vi har haft en kritisk massa av engagerade personer (tjänstemän, politiker, unga), en påfyllning av engagerade personer samt en bra struktur kring innehållet av programmet. Vi har skapat en modell som även fungerar inom andra målgrupper, t.ex. för äldre. Man måste hela tiden jobba med detta, det kommer nya unga hela tiden och även nya politiker och tjänstemän. Vi är duktiga på samverka över gränserna då vi är en lagom stor kommun, vi drivs även av utmaningarna med att utveckla en mindre kommun.”

Förnamn: Åke

Efternamn: Nyström

Yrke: Ungdomssamordnare i
Mora kommun

Ålder: 56 år

”Något jag är särskilt glad över från vårt arbete är att vuxenvärlden har förstått värdet av detta och har vi tagit detta på allvar. Våra chefer deltar i arbetet, och prioriterar detta.”

Åke Nyström är 56 år och har arbetat i denna roll sedan 2001. Han har tidigare varit lärare i Mora och Orsa och Gävle. Först var jag slöjdlärare, och de senare åren arbetade jag som lärare med unga med psykosociala problem, droger, kriminalitet etc. Åka har även arbetat med många andra arbeten under sitt yrkesliv, bland annat som egenföretagare, skyddsvakt, pizzakock och ambulansman. Åke bor i en villa i centrala Mora med sin familj. På fritiden cyklar han gärna. Den närmaste tiden skall Åke jobba med en nyårsrevy om vad som hänt i kommunen under året.

”Det är viktigt att göra något för ungas delaktighet och inflytande. Man måste dock anpassa insatsen till kommunens organisering, förutsättningar, och behov. Vi har fått rätt resurser för att arbeta med ungas inflytande, vilket är ganska unikt. Vi har haft en tydlig viljeinriktning från politiken och ett tydligt ledarskap på tjänstemannanivå. Det behövs ledare och lärare som tror på idén och som säljer in idén på ett bra sätt.”

”Något jag är särskilt glad över från vårt arbete är att vuxenvärlden har förstått värdet av detta och har tagit detta på allvar. Våra chefer deltar i arbetet, och prioriterar detta. Jag är även glad och stolt över att kunna se våra unga växa i deras arbete, t.ex. i ungdomsrådet. Samt att se våra unga att ta sitt ansvar i arbetet.”

”Ungdomsdialogen har utvecklats till en medborgardialog, med en spridning till en bredare målgrupp. Arbetet har banat vägen för en öppnare dialog med medborgarna, vilket är särskilt viktigt i en glesbygd som kämpar för sin överlevnad. Vi behöver våga släppa taget, och ge ökat ansvar till medborgare och unga. Vi behöver lyfta fram de vuxnas roll i arbetet (helikopterperspektivet, sakkunskap) och de ungas roll (kunskap om ungas behov).

Vi behöver vara flexibla i dialogen för att fånga upp de ungas behov, och gemensamt hitta fram till nya metoder och verktyg.”

I samband med utvärderingen av ungdomsprogrammet genomfördes tio djupintervjuer, några citat från dessa intervjuer hittar du nedan.

”Vi har lärt om jättemycket om hur man får fram ungdomars röst”
säger Amanda Tällberg, 19 år, deltagare i Mora ungdomsråd under 2010-2015

”Jag lär mig mycket även som tjänsteman, vår verksamhet utvecklas genom mötet med de unga”
säger Caroline Smitmanis Smids, kulturchef i Mora kommun

”Det är viktigt med en ambassadör som driver på arbetet, både hos tjänsteman och förtroendevalda”
säger Gunnel Söderberg (m), förtroendevald i kulturnämnden för Mora kommun

”Tillsammans hittar vi nya lösningar”
säger Magnus Drotz, arbetsledare på Rosa Huset

”Man måste vara aktiv för att kunna påverka”
säger Marcus Wiberg, 18 år, gruppleddare på demokratidagarna under 2013-2015, har även suttit med i Mora ungdomsråd under perioden

”Vi har ett långsiktigt arbete för ungas delaktighet, med en tydlig politisk förankring”
säger Mona Sandberg, personalstrateg inom Mora kommun, delaktig i demokratidagarna

”Unga måste känna att det är på riktigt, att de verkligen kan påverka”
säger Peter Helander (c), ordförande i Kommunfullmäktige i Mora kommun

”Man måste hela tiden fundera på hur arbetet skall utvecklas”
säger Peter Karlsson, Kommundirektör i Mora kommun

”Det är vi unga som har ansvaret för kommunens långsiktiga utveckling”
säger Sara Sjöberg, 27 år, ordförande för Mora Ungdomsråd under 2002-2006

”Det gäller att få alla i kommunen att förstå värdet av ungas inflytande”
säger Åke Nyström, ungdomssamordnare Mora Kommun

Som en del av utvärderingen av ungdomsprogrammet i Mora kommun genomfördes totalt tio intervjuer med personer som på olika sätt har arbetat med eller i ungdomsprogrammet. Den sammanfattande bilden är att ungdomsprogrammet är mycket lyckosamt, även om det ibland kan vara svårt att se resultatet av arbetet på kort sikt. Genom ungdomsprogrammet upplever man att barn och unga har fått ett ökat inflytande över sin vardag och framför allt över samhällsutvecklingen i stort. Intervjuerna visar att det finns ett antal framgångsfaktorer och utmaningar för arbetet med ungdomsprogrammet.

Dessa framgångsfaktorer och utmaningar har för överskådlighetens skull grupperats inom olika tematiska områden. I slutrapporten från utvärderingen av ungdomsprogrammet finns även ett antal förslag på nya eller korrigerade insatser.

Bild: Tematiska områden för framgångsutmaningar och utmaningar i det ungdomspolitiska programmet

Prioritering och engagemang

- att ungdomspolitiken är prioriterad i kommunen
- engagerade politiker som lyssnar på de unga
- engagerade tjänstemän och chefer
- många drivande ungdomar som deltar i arbetet
- kontinuitet och uthållighet i arbetet, en långsiktig plan
- vi drivs på av utmaningarna som finns i en liten kommun
- ett uttalat mandat att arbeta med detta

Resurser

- ett sammanhållet ungdomsprogram med aktiviteter som stödjer varandra
- en kritisk massa av engagerade personer (tjänstemän, politiker, unga) som hela tiden fylls på
- en ungdomssamordnare som brinner för detta, och driver på arbetet på olika nivåer
- en utpekad person som samordnare och håller i arbetet
- en renodlad tjänst som ungdomssamordnare
- en person som skapar trygghet i arbetet hos de unga
- en ambassadör för ungdomsfrågorna i kommunen
- tillräckligt med tid för att jobba med detta

Samverkan

- nära samverkan mellan politiker, chefer och tjänstemän
- ett tydligt ledarskap, som ger ett stöd i arbetet
- en helhetssyn från kommunens sida, kopplat till bland annat kommande arbetskraftsförsörjning
- en liten kommun gör det enklare att samverka och föra en dialog
- en skola som fungerar som kanal för att informera och få med sig elever i ungdomsarbetet
- skolledare och lärare som tror på idén och som säljer in idén på ett bra sätt.

Öppenhet

- att vara öppen för nya idéer och våga inspireras av andra kommuner
- hela konceptet med demokratidagarna, skapar delaktighet och inflytande för unga
- en modell som även fungerar inom andra målgrupper (äldre t.ex.)
- att det finns visioner och nya idéer
- nyfikenhet och öppenhet kring nya idéer

forts. framgångsfaktorer

Resultat

- att vi kan visa på ett tydligt resultat av arbetet
 - återkoppling till de unga
 - förmågan att få de unga att bli intresserade av att delta i arbetet
 - att man presenterar ungas behov och resultatet av arbetet på ett sätt som tjänstemän och förtroendevalda kan förstå
-

Prioritering och engagemang

- att få fler unga att bli engagerade
- svårt att hitta ledare i ungdomsprogrammet
- att konkurrera om de ungas tid
- att få alla förvaltningschefer och politiker att delta i arbetet
- att få politiker att bjuda till och inkludera unga
- att få ett ökat engagemang hos lärare och rektorer i skolan

Resurser

- mycket stort ansvar för en ensam ungdomssamordnare
- svårt att hitta lokaler som rymmer alla människor
- man måste utbilda ungdomarna i hur samhället fungerar och vem som gör vad

Samverkan

- att få alla inom kommunen att förstå nyttan av arbeten och de ungas behov
- att kunna kommunicera vårt arbete internt
- att det kontinuerligt kommer nya politiker och ungdomar som behöver informeras och förstå värdet av arbetet
- svårt med den interna förankringen inom andra förvaltningar

Öppenhet

- att hitta rätt väg framåt
- att samhället hela tiden förändras, och att ungdomsprogrammet även behöver förändras
- det gäller att hålla upp intresset, att göra det spännande
- att förstå de ungas behov
- att ge ungdomar en jämställd plats i samtalet

Resultat

- att det tar lång tid att förändra, och att förankra förslagen från de unga
- att kunna påvisa snabba resultat för de unga
- att få unga att förstå att förändring tar tid
- att få rätt frågor att jobba med, frågor som de unga brinner för

Dalarna – Sveriges Bästa Ungdomsregion, 2015, Region Dalarna,
<http://www.regiondalarna.se/ung-kraft/strategin/>

Dokumentation från demokratidagarna, elevrådsdagar, Hörring mm,
<http://www.mora.se/Barn--utbildning/Ung-i-Mora/Inflytandeforum/>

Mora Kommun – årets ungdomskommun 2009,
<http://www.mora.se/Barn--utbildning/Ung-i-Mora/Arets-ungdomskommun/>

Slutrapport från utvärderingen av ungdomsprogrammet i Mora Kommun, juli 2015,
Skandinavisk Samhällsanalys
<http://www.mora.se/Barn--utbildning/Ung-i-Mora>

Ungdomspolitiskt program, reviderat 2011-01-10, Mora kommun,
<http://www.mora.se/Documents/PDF-filer/Kultur%C3%B6rvaltningen/Mora%20Ungdomsr%C3%A5d/Politik/UPP%20reviderad%202010.pdf>

Gruppdiskussion under demokratidagen 2014

Förnamn: Torbjörn

Efternamn: Skarin

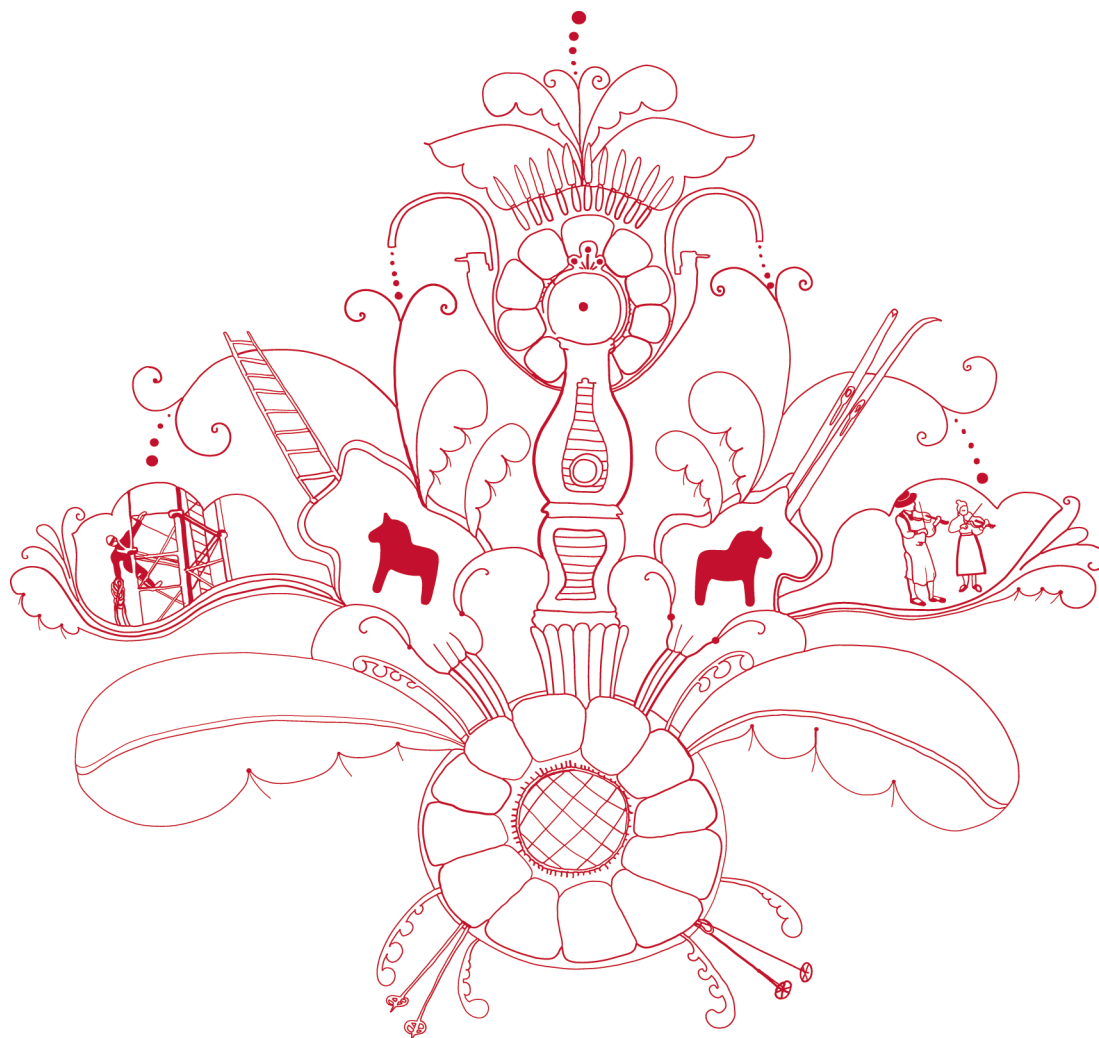
Företag: Skandinavisk Samhällsanalys

Ålder: 52 år

Idéskriften har tagits fram av utvärderaren Torbjörn Skarin på Skandinavisk Samhällsanalys med ett aktivt stöd av Lena Eriksson.

Skandinavisk Samhällsanalys är ett mindre företag som är specialiserat på utvärdering och uppföljning/studier av offentliga projekt och offentliga verksamheter. Torbjörn har stor och bred erfarenhet inom utvärdering av kommunala, regionala och nationella insatser och projekt. De flesta av utvärderingarna har handlat om insatser och projekt kopplat till skola, utbildning, kultur/fritid, arbetskraftsförsörjning, entreprenörskap samt samverkan mellan det offentliga och näringslivet. En av Torbjörn specialområden är att ta fram omvärldsanalyser av hur olika typer av projekt fungerar, samt att komplettera en traditionell utvärderingsrapport med framtagandet av en idéskrift som förenklar kommunikationen och spridningen av utvärderingens resultat och slutsatser. Torbjörn har även genomfört ett antal studier och internationella forskningsöversikter kring ett flexibelt lärande och behovet av kompetens och olika typer av färdigheter kopplat till arbetsmarknadens krav.

Kontaktuppgifter:

Åke Nyström, ungdomssamordnare i Mora kommun

E-post: ake.nystrom@mora.se

Telefon: 0250-261 06

Hemsida: www.mora.se

MORA

Torbjörn Skarin, utvärderare Skandinavisk Samhällsanalys

E-post: torbjorn.skarin@samhallsanalys.nu

Telefon: 073-944 2048

Hemsida: www.samhallsanalys.nu

Skandinavisk Samhällsanalys

